

TEGNAP, MA HOLNAP...

Molnár Pál

Adatok a Salgótarjáni Acélárugyár történetéből

Részlet egy készülő tanulmányból

Az 1945. május 20—21-én megtartott országos pártértekezlet igen nagy segítséget nyújtott a párt alsóbb szerveinek, a városi, községi vezetőknek egyaránt. Felhívja a figyelmet a párt felső és alsó szervei közötti együttműködés fontosságára, a párt szervezeti erejének növelésére, a párt szerepének fokozására az újjáépítési munkában.

A párt megyei bizottsága megfelelő következteléseket vont le a feladatokból. Láta, hogy az újjáépítési feladatok, a termelés fokozottabb megindítása erős, ütőképes üzemi pártszervezetet igényelnek. Az 1945. június 25-én megtartott megyei pártaktíva azt a feladatot tűzte ki, hogy létrehozza az önálló üzemi pártszervezeteket. Az aktíva meghatározta a megyei pártvezetőség feladatait is ebben a munkában. A döntés alapján Kátai Rezső a tűzhelygyárban, Alics János az üvegyárban, Jakab István a bányánál, Szabó Béla Salgóbanán, Benkő Antal Vízválasztón végez párt-szervező munkát. A Salgótarjáni Acélárugyárban Kiss Lajost bízták meg a feladattal. Az aktíva határozata szerint a pártszervezés eredményes lebonyolítása érdekében gyűléseket kell összehívni. A gyűlések megtartására is kijelöltek elvtársakat. Az acélárugyári gyűlés előadójaként Kátai Rezsőt bízták meg.¹

A megtartott pártgyűlés az acélárugyári pártvezetőség szervező munkája hatásaként is jelentkező eredmények következtében a pártszervezet taglétszáma mintegy 800 fővel növekedett. Az 1945. szeptember 8-i, a salgótarjáni pártszékházban történt titkári értekezlet jegyzőkönyve szerint az összdolgozó létszám 1897 fő volt (férfi 1654, nő 243), ebből 917 helybeli és 419 a vidéki párttag, 243 párttag nő, illetve párttag feleség.²

Ha a párttag feleségeket le is számítjuk még mindig közel 75%-os a párttagság aránya az acélárugyárban.

A fent jelzett kép látszólag túlságosan hízelgő a K.P.-re nézve. Ebben a számban a javuló politikai, a dolgozóknak a pártba vetett hite, valamint az a tény is benne van, hogy a pártnak egyre nagyobb volt a beleszólása a termelésbe, a politikai élet irányításába.

Ez időben — jelentéktelen kivételtől eltekintve — olyan emberek kérték felvételüket a párt soraiba, akik a nehézségeket, a harcot önként vállalták, s bátran dolgoztak gyakran népszerűtlennek látszó feladatokért is, a munkásosztály, a dolgozó nép ügyéért. Ennek is a következménye, hogy a párt és a tömeg kapcsolat javult. A kommunista magatartása, példamutatása nagy hatással volt a munkásságra. Az igazságot tartozik az is, hogy akad néhány olyan párttag is, akit nem meggyőződése, hanem „számításai” vittek az MKP soraiba.

A pártépítést megkönnyítette, hogy a szervező munkát, a tagfelvételt rugalmasabban, a megváltozott helyzethez igazodva intézték. Tagjai sorába fogadta a politikai, gazdasági életben tevékenykedő új harcosokat akkor is, ha azok nem érték el a kellő politikai színvonalat. A párt megyei, városi, üzemi szervezete gondoskodott arról, hogy a fiatal párttagokat gyakorlati pártmunkával lássa el, rendszeres pártoktatásban részesítse. A párttagság marxista-leninista képzését segítette elő, hogy hetenként — általában vasárnap — rendszeresen tartottak részükre pártnapokat. A megyei pártbizottság a lakosság között végzendő politikai munka eredményesebbé tétele érdekében agitátorképző tanfolyamot is indított.

A Kommunista Párt az iparmedencében fokozott harcával, szervező-nevelő munkájával, és megnövekedett szervezeti erejével bizton tekinthetett az 1945. november 4-i választások elé. A párt országos szervei is bíztak a nógrádi iparvidékben. Tudták, hogy a medence munkásai a proletáröntudat és a politikai éleslátás tekintetében most is Nógrád megye munkásmozgalmi hagyományaihoz híven fognak cselekedni. A választások eredményei igazolták is ezt a várakozást.

Már az is figyelemre méltó, hogy a megyében a választásokon induló 6 párt közül csak 4 nyert képviselőt: Az MKP, az SZDP, a NPP, és FKP. Jellemző volt a Kommunista Párt szereplésére a megyében, hogy míg országosan 17%-os, megyénkben 28%-os eredményt ért el. Megyénkben a szociáldemokrata pártra a szavazatok 12%-a jutott.

Az iparvidéken — és benne a salgótarjáni acélgyár dolgozói és hozzátartozói közt — érvényesülő kommunista befolyást, a párt erejét mutatja Salgótarján és környékének választási eredménye:

Pártok	Salgótarján	Salgótarjáni járás
1. Magyar Kommunista Párt	7 097	16 164
2. Szociáldemokrata Párt	1 970	3 061
3. Nemzeti Paraszt Párt	63	479
4. Függetl. Kisgazda, Földmunk. és Polgár Párt	1 486	5 559
5. Függetl. Demokrata Párt	139	159

Salgótarján és a járás választó polgárainak 64%-a, tehát döntő többsége a Kommunista Pártra adta szavazatát. A két munkáspárt együttesen az iparvidéken megkapta a szavazatok több mint 75 %-át.

Az 1945. májusi országos pártértekezlet igen fontos feladatként szabta meg a munkásosztály körében végzendő politikai munkánál a szakszervezeti tevékenységet. A határozat helyesen foglalta egységbe a magyar munkásmozgalom hagyományait és tapasztalatait. Ezek szerint az elmúlt évek küzdelmei során a szakszervezetek bizonyultak a munkásosztály leghatékonyabb tömegszervezetének. Előtérbe került a felvilágosító munka, a szakszervezeti demokrácia kiterjesztése, az élenjáró munkások felkészítése a gazdasági élet vezető állásainak betöltésére. A szakszervezetek ezek után jobban foglalkoztak az újjáépítési program népszerűsítésével, az arra

történi mozgósítással. Erre annál inkább is szükség volt, mert az év végén a gazdasági életet katasztrófa fenyegette: az infláció eddig nem tapasztalt méreteket öltött, lazult a munkafegyelem, az üzemekben szaporodtak a hiányzások, nőtt a munkások között az elkeseredés.

A közellátásban meglévő problémákat a helyi „MUNKÁS” c. politikailap is több cikkében ismertette. 1945. október 20-i cikkében az október 17-i spontán tüntetésről számol be. Ezen a napon ugyaníis a munkásság a Főtérrre vonult, hogy kifejezésre juttassa súlyos elégedetlenségét a közellátás gyatrasága és a reakció mesterkedései miatt. A munkások követelték az élelmezés megjavítását, a burgonyaellátás megszervezését. Tüntettek a reakció, a feketézók és árdrágítók ellen. A 10 nappal később megjelenő városi lapban egy újabb cikk jelent meg „Töménten adminisztráció, de burgonya még mindig nincs” címmel.

A Salgótarjáni Acélárugyárban is hasonló volt a helyzet. Az Üzemi Bizottság tehetetlennek bizonyult a problémákkal szemben. Az Ü. B. ilyen irányú tevékenységéhez az igazgató sem adott megfelelő segítséget. Az 1946. januárjában megtartott Ü. B. ülésen az Üzemi Bizottság vezetői elpanaszolták, hogy az ellátás tőrhetetlenül rossz és az igazgatóság igen passziv. Példának hozták fel, hogy a számukra tartalékolt cukrot is csak szovjet autóval tudták elhozni, mert az igazgatóság nem gondoskodott szállító eszközről. Elpanaszolták ugyancsak, hogy az elmúlt év folyamán csak egészen minimális zsiradékot és burgonyát tudtak biztosítani a dolgozóknak, mivel a Rima központ alig segített valamit. A jelenlévő Papy igazgató erre le akart mondani és az ugyancsak helyszínen lévő Mirosnyicsenkov szovjet őrnagy erőfeszítése kellett ahhoz, hogy meggyőzzék az igazgatót a maradásra.³ A nyugalmat időlegesen sikerült helyreállítani. A problémát viszont kevésbé oldotta ez meg.

A válságos helyzetből a kivezető utat a Magyar Kommunista Párt már 1945. novemberében kiadott programjában jelölt meg a bányák, nagyüzemek államosításával. A bányák államosítása már 1945. december 20-án megtörtént, a nagyüzemeké, s köztük a salgótarjáni acélárugyáré, csak 1 évvel később, 1946. december 1-én.

Ez az egy év azonban még igen sok küzdelmet, nehézséget jelentett az acélárugyár dolgozóinak. Már 1945. szeptemberében nagy gondot okozott a villamosáram biztosítása. A „MUNKÁS” 1945. szeptember 15-i száma a következő címmel foglalkozik e súlyos problémával: „Küzdelem a villanyáramért. Állandó veszélyben áramellátásunk.” A cikk bírálja a Vízválasztói Erőmű központjának igazgatóságát, mert nem intézkednek az áramellátás zavartalanlásának biztosításáért, ugyanakkor elismerően nyilatkozik az üzem helyi vezetőiről, akik a szükséges intézkedéseket megtették: a Láng gépgyárba szállították azokat az alkatrészeket, amelyeket a centrálé működését elősegítik. Felszállítottak egy 8000 lóerős gépet, hogy azt legkésőbb karácsonyig üzemképes állapotba visszakapják. Ezen kívül felvették a kapcsolatot más áramszolgáltató üzemekkel is, hogy baj esetén segítséget tudjanak kapni.

E lap december 1-i száma arról tájékoztat, hogy a decemberi dátumot a vezérigazgatóság februárig toltta ki, de vannak olyan megjegyzések is, hogy a felvitt motor májusig sem lesz kész. A cikk felveti, hogy itt tudatos szabotázs akcióról is szó lehet „mert hiszen országszerte a reakciós fasiszta bitangok minden eszközzel és móddal igyekeznek a demokráciát elgáncsolni.” A későbbiekben jogosan mutat rá a tarthatatlan helyzetre. „A magyar dolgozók minden áldozatvállalással küzdenek az ország mi hamarábbi talpraállásán de nem csak azzal, hogy joggal elvárják, hanem a legerélyesebben meg is követelik minden vezető pozícióban lévő embertől, hogy a

rábízott feladatokat maradéktalanul és haladéktalanul végezzék el, ellenkező esetben, vezérigazgatóság ide, vezérigazgatóság oda, a munkásság maga fogja kezébe venni az ügyek intézését.”

Mindezek a problémák komoly visszhangot váltottak ki az acélárugyári dolgozók körében is, hiszen februártól a centrálé bocsátotta rendezésükre a villamosáramot. Annál nagyobb megkönnyebbüléssel és jóleső érzéssel fogadták a „MUNKÁS” október 13-i számában megjelent tudósítást, hogy Somoskőújfalutól Selypig elkészült a vasútvonal. E munkában az acélgyári munkások eredményei is benne vannak, hiszen a közlekedési vonalak kiépítésében a Kommunista Pártszervek felhívására az acélgyári dolgozók is résztvettek.

1946. júniusában változás következett be az acélárugyár vezetésében, irányításában. A szovjet katonai parancsnokság átadta az acélgyárat a tulajdonos Rima-Murány Salgótarján R. T.-nak. Ennek következtében jelentősen megváltozott a helyzet. Papy igazgató kötelel volt a Rima központ utasításait végrehajtani, a pengő inflálódása ellenére is fenn kellett tartani a kompenzációs élelmezést. A központ segítségével megindult a jóvátételre történő termelés is. A jóvátételi termelés ellenőrzését egy szovjet mérnök-őrnagy végezte.

Nagy változást hozott a gyár dolgozóinak életében éppúgy, mint az egész magyar nép életében a stabilizáció. A pénzügyi helyzet megszilárdítása igen nagy megkönnyebbülést eredményezett: nagy mértékben növekedett a munkafegyelem, csökkent az igazolatlanul hiányzók száma, javult a munkaintézettség foka, nőtt a termelési kedv. A fizetések szintjére jellemző volt, hogy a legmagasabb heti bér 1946 második felében elérte az 50 forintot. A jó pénzbe vetett bizalmat tükrözte, hogy az év második felében egyes üzemekben magán takarékpénztárak alakultak és felmerült a dolgozók vásárlási szövetkezetének megalakítására vonatkozó elképzelés is.

Jelentős eseménye volt az 1964-os évnek az üzemi bizottságok újraválasztása is. Az Sz.D.P. ismét felvetette a partisasos alapon való együttműködést, de a dolgozók akaratát kifejező Ü. B. választás változatlanul hagyta a 8 : 3 arányt. Az újjáválasztott üzemi bizottság fontos szerepet vállalt a 3 éves tervjavaslat kidolgozásában is. ⁴

Az államosítás hatása az acélárugyárra

1946 december elején a Rima-Murányi R. T. állami kézbe került és ezzel döntő változás következett be az acélárugyár történetében. Az állami kezelésbe vétel megtörténte után Apró Antal az MKP K.B.-nak tagja nagygyűlésen ismertette az intézkedés fontosságát, jelentőségét a további fejlődésre. Bizakodással tekintett a NIK eljövendő ténykedéséhez, majd bejelentette, hogy a gyár élére munkásigazgatót neveznek ki január elsejei hatállyal. ⁵

A gyár élére Mekis József került. A „MUNKÁS” 1947. január 12-i számában „Teljhatalmú megbízott értekezlet a NIK — (Nehézipari Központ)-ból az Acélgyárhoz címmel cikket közöl a fontos eseményről. A cikkből azt olvashatjuk, hogy igen nagy várakozással tekintenek az új igazgató munkásságára. Később kísérletet is tesz bemutatására: „Mekis József neve nem ismeretlen előttünk, és tudjuk, hogy munkásaink sorsának irányítása jó kezébe került. A Hoffer és Schvantz műveknél mint munkásember dolgozott 23 éven keresztül, ahol kiváló szaktudásával, szorgalmas munkájával, hozzáértésével, széles látókörrrel, tanuskodó meglátásával, a műszaki vezetés teljes elismerését érdemelte ki.”

A cikk írójának alkalma volt beszélgetni is Mekis Józseffel. Kérdéseire Mekis elvtárs szerényen válaszolt. A gyárban legfőbb céljának, az eddigi vezetés folytan bekövetkezett meglazult munkafegyelem helyreállítását, az egyes munkahelyeken fellelhető elégedetlenségek felszámolását, a viszályok, intrikák megszüntetését, a termelés ésszerűsítését, a többtermelés elősegítését tekintette. Mindezeket pedig egyetlen cél érdekében kívánta megvalósítani: a munkásság életszínvonala további növelése érdekében. Mekis József megérkezésekor érdekes epizód történt. Első nap, amikor befelé igyekezett a gyárba, odament hozzá egy öreg munkás és megkérdezte tőle, hogy kicsoda, és mit fog csinálni a gyárban. „Én a NIK-től jöttem,” — válaszolta Mekis elvtárs. — És most már „NIK” úr fogja igazgatni a gyárat? — Igen. Erre a válaszra az öreg munkás kétségbeesve Ruzsnyák Lajoshoz fordult és szemrehányóan mondta: „Látod Lajos! Mondtam én 45-ben, hogy osszuk szét a gyárat, míg lehet. Most itt van a „NIK”-úr és mindent elvesz tőlünk.”⁶ Az eset igen nagy derűtséget keltett a gyárban.

A gyár első munkásigazgatójának nem volt könnyű a dolga. Nem tisztázták az előző igazgató elhelyezését sem. Így állt elő, hogy az első 2—3 hétben egyszerre 2 igazgatója is volt a gyárnak. Papy József még néhány hétig hivatalban maradt mert nem kapott értesítést arról, hogy új igazgatót neveznek ki a gyár élére. Így nem vette tudomásul Mekis József kinevezését. Végül azonban maga kérte az új igazgatót, hogy átadhassa helyét az új irodában.

A problémákat bonyolította, hogy a még létező Rima központtal a kapcsolat hamarosan megromlott, majd meg is szűnt, mivel Mekis elvtárs — a kapott utasítás értelmében — nem vette figyelembe Telmányer vezérigazgató rendelkezéseit. Igen sokan nem látták az új igazgató szerepét az állami ellenőrzés alá vont üzemben. Mekis József a „Munkás Szó”-nak adott nyilatkozatában erről a következőket mondotta:

„Az állami ellenőrzés alá vont üzemeknél a vállalatvezetés szempontjai lényegesen eltérnek a többi üzemektől. Itt az állam részéről megbízott vezetőknek az a kötelessége, hogy kibogozza, kiküszöbölje a magánérdek szövevényét, egyszóval kézbe vegye a vállalatot. Az állami kezelésbe vett gyárak vezetőjének kötelessége, hogy a kalkulációt, a termelési árat, tehát a haszon értékét az állam megbízott közegeivel vagy intézményeivel egyetértésben állapítsa meg. Feladata továbbá, hogy azonos iparcikket gyártó többi állami üzemmel az államosítást végrehajtó csúcsszervvel adminisztratív és üzleti műszaki téren együttműködjen és a kapott irányítás alapján a 3 éves terv ráeső részét azokkal együttműködésben oldja meg.

... Összegezve — mondta Mekis igazgató — a lényeg, hogy az állami üzem a 3 éves terv szolgálatába álljon, és a tiszta jövedelem minél nagyobb része jusson a dolgozókra szociális berendezések létesítése, olcsó berendezések, stb. formájában.

Komoly gondokat okoztak a politikailag fejletlen, lumpen, demagóg elemek által előtérbe helyezett bérezési problémák. Ennek hatására a munkások túlzottan nagy, a nemzetgazdaság képességét meghaladó követelésekkel léptek fel. Olyan jogokat akartak maguknak, amelyek csak a bányászokat illeték meg. A munkások például követelték, hogy bérük színvonalát a budapesti nagyüzemek bérével azonos szintre emeljék fel.

Ugyanakkor azonban nem akartak lemondani azokról a természetbeni juttatásokról (ingyenes lakás, fűtés, világítás a gyári kolóniában), amelyeket eddig kaptak, és amelyek kompenzálták a névleges béreknél mutatkozó különbséget. A fegyelmi

helyzet romlásának okait vizsgálja, és az ezzel kapcsolatos feladatokat szabja meg az 1947. január 28-án megrendezett R. G. ülés is. (R. G. = Rendező Gárda) Az R. G. ülés előadója Oczel János az MKP megyei titkára állást foglal a kialakult helyzettel kapcsolatban. „Meg kell magyarázni azt, hogy az őszi segély elmaradása miből fakad. Rá kell mutatni, hogy az 1946 karácsonyán kifizetett 140 millió forint segély is bizonyosfokú pénzhigulást idézett elő. A reakció azzal is támad, hogy a 160 mázsa szén helyett csak 80 mázsát adtak. Mindezek abból következnek, hogy a termelés még mindig nem érte el a háború előtti szintet, és amíg megfelelő anyagi alap nem áll rendelkezésre, addig a helyzet gyökeres javítását nem tűzhetik ki célul.⁷

A helyzet bizonyos fokú, de nem teljesen megnyugtató rendezését jelentette, hogy 1947 februárjában az igazgató rendelkezésére megszigorították a természetbeni juttatásokat, a normál béreket pedig felemelték.

Hogy mennyire nem sikerült a problémákat megoldani és a juttatások rendszerét véglegesíteni, a helyzete konszolidálni azt mutatta a júniusban kirobbant konfliktus is. Júniusban került sor ugyanis a gyári munkások jegyes kenyér adagjának, — amely eddig a bányászokéval volt azonos — csökkentésére. A helyzetet súlyosbította, hogy a dolgozók tudomására jutott: a gyári élelmiszerüzlet raktárában elég tekintélyes mennyiségű liszt van.

Két nagyhangú munkásnő és Berta János főbizalmi, aki egyébként a demagógok vezetője volt, fellázították az asszonyokat és gyári munkásokat, hogy tiltakozzanak a kenyéradag csökkentése ellen, és követeljük a liszt szétosztását. A gyár igazgatója ezt a lisztmennyiséget a közellátásnak kívánta átadni, hogy a még jobban rászorulók igényeit is kielégítsék valamelyest.

A helyzet ilyen alakulását a zavarosban halászni akarók arra használták fel, hogy a termelést leállították. A felizgatott félrevezetett dolgozók gyűlést tartottak, amelyen előadták követeléseiket, majd egy teherautónyi munkás és gyárban dolgozó nő Budapestre utazott. Az igazgatót pedig szabályszerű háziőrizetbe vették, még a telefonközpontba is ügyeleteseket állítottak. Az igazgató ennek ellenére az esetről értesítette Oczel Jánost, a megyei pártbizottság titkárát.

Ezalatt a Budapestre érkező gyári küldöttségnek Vas Zoltán megígérte a liszt kiadását. Ennek ellenére — nem a leghelyesebb módon — Mekis Józsefnek azt telefonálta, hogy ha nem jár, ne adja ki a lisztet. Az igazgató helyzete nem volt fríglésre méltó ilyen szituációban: a felizgatott dolgozók nem fukarkodtak a testi épségét is veszélyeztető fenyegetőzésekkel.

Mekis József még azon az éjszakán felutazott Budapestre, hogy a helyzetet tisztázza. Az ottani megbeszélések alapján is, másnap gyűlést rendezett a gyár udvarán. A gyűlésen, — amely viharos hangulatban zajlott le — jelen volt Gáspár Sándor, Nógrádi Sándor és Oczel János is. Az izgatott munkásokhoz csatlakozott sok városi, nem az acélgyárhoz tartozó egyén is, akik úgy jutottak be a gyár területére, hogy betörték a főbejárat léckapuját.

A gyűlést azonban — részben a nagy létszámú rendbontó és demagóg egyén aknamunkája következtében — nem sikerült megtartani. A szónokok — a tömegeből feléjük intézett kiabálások, beleszólások miatt — beszédüket nem tudták megtartani.

Végül az elnökség tagjai lementek az emelvényről és kisebb részekre bontották a tömeget csoportos beszélgetést kezdeményeztek. A dolgozók jelentős része a problémákat megértve, mások viszont a beszélgetés hevében elfáradva tértek haza a gyűlés színhelyéről. Ezzel az incidenssel véget is ért az ellenállás. A lisztet nem osztották ki, s ezután semilyen, sem másféle jellegű vadsztrájkra nem került sor.

Talán nehezebben ment a gyár termelésének fokozása még a fenntebb vázolt lényegbevágó problémák megoldásánál is. Az előző igazgató erélytelensége, az ügy iránt érzett felelőtlensége, a RIMA központ nemtörődömsége következtében ugyanis a termelés még akkoriban is igen alacsony szintű volt, alig tette ki a havi 100—150 vagonos termelést.

Az igazgató kezdeményezésére, és segítségével kezdtek hozzá az üzemi termelés felfuttatását célzó tűzbe horgonyzott acéldrót termeléséhez. Ez a cikk egyébként — annak ellenére, hogy nagyobb része már nem termelt jóvátételi cikkeket — a gyár legfontosabb jóvátételi cikke volt. Vita alakult ki e fontos cikk termelésének fokozhatóságáról. Igen sok műszaki vezető azt állította, hogy itt már nincs lehetőség a termelékenység növelésére. Mekis József azonban az idős munkásokhoz fordult segítségért.

Az üzemrészben dolgozó bizonyos Edus bácsi ventilátort szerkesztett, amivel megnövelte a kemencék huzatát, ennek pedig az lett a következménye, hogy nőtt az égési százalék, fokozódott a kemence hatásfoka. Ezután hajtómotorok átépítésével meggyorsították az áthúzási sebességet és így a termelés jelentősen növekedett.

A termelés fokozása nem ment mindig ilyen könnyen. Több esetben kellett — politikai nevelő munkával, személyes példamutatással — hatni a dolgozókra, a szocialista munkafegyelem kialakítása érdekében.

1947 tavaszán a dróthúzó művet a gyári villamoscentrálé 42 periódusú áramáról átkapcsolták a vízváltatói erőmű 50 periódusú áramára. Ennek az lett a következménye, hogy a gépek forgási sebessége meggyorsult. Igen sokan azt hitték, hogy ez az intézkedés a „dolgozók bőrére” megy. A „kárvallott” üzemrész másnap reggel leállt. Csak akkor voltak hajlandók tovább dolgozni, amikor az igazgató megígérte, hogy a termelt munkák normáját a gyorsítás ellenére is változtatlanul hagyja.

A dróthúzóban történt események után a kultúrházban Mekis József igazgató a termelés és az életszínvonal összefüggéseiről, az e területen meglévő problémákról tartott munkásgyűlést. Bemutatott a munkásoknak egy géptermelelési grafikont, amelynek tanulsága szerint a napi 8 órai munkaidőből legalább 2—2,5 óra esett ki a laza munkafegyelem miatt. A gyűlés igen eredményesnek bizonyult, mert a termelékenység ennek hatására is emelkedett, a munkafegyelem javult, megszűnőben volt a „nyílt lógás” is.⁸

Az egyre kedvezőbb feltételekkel rendelkező üzem továbbfejlődésére igen nagy hatással volt a tervgazdálkodás megkezdése. 1947. augusztus 1-én életbe lépett a 3 éves terv. Mekis József — az ősszel sorrakerülő országgyűlési és képviselő választások MKP képviselő jelöltje, a „Munkás” augusztus 24-i számában a három éves terv fő feladatait a gépállomány felfrissítésében, modern gépekkel való felszerelésben és acéldrót gyártás kifejlesztésében látja. „Emellett igen fontos a gyár termelésének növelése ennek pedig feltétele a munkafegyelem további szilárdítása” — mondotta. A 3 éves terv szociális kultúrális feladatai terén munkáslakások építését, üzemi mosdók, egészségügyi berendezések létesítését vette tervbe. Nagyon fontos feladatanak tartotta a dolgozók kultúrális igényei jobb kielégítését, és ennek érdekében az acélgyári nagyhirű színjátszócsoport támogatását.

A „MUNKÁS” szeptember 7-i száma már arról tájékoztal, hogy az acéldrót gyártás — modern amerikai gépekkel — nagy sikert ért el.²⁶

A húzómű júniusi teljesítménye ugyan még csak 31,5 tonna volt — a havi 50 tonnás előirányzattal szemben — de a következő hónapban már 2,5 tonnával túltelje-

sította a tervezetet. Az acéldrót gyártás tökéletesítésében jelentős szerepet töltött be Manker Lajos főmérnök és Ludvig László műszaki tisztviselő. A gyártmány minősége is kifogástalan volt annyira, hogy a budapesti Felten gyár köszönő levelet is küldött a gyár igazgatójához az alábbi szöveggel: „A most hozzánk beérkezett első huzal-szállítmánnyal kapcsolatban felhívjuk a T. vezetőséget, szíveskedjenek az acélgvár szellemi és fizikai dolgozóinak egyrészt köszönetünket, másrészt afeletti örömünket tolmácsolni, hogy sikerült megindítani az acélhúzó műhelyt, és ugyancsak sikerült az első vagon is leszállítani. A magunk részéről éppúgy, mint az egész ipar részéről meleg kézzszorítást küldünk a fizikai és szellemi munkatársainknak abban a reményben, hogy a további szoros együttműködés elő fogja segíteni Magyarország demokratikus alapon való újjáépítését:

Maradunk üdvözlettel:

Dr. Géressi s.k.

Philip s.k.

A Nógrádi Újság (korábban Munkás Szó) 1947. október 5-i számában újabb cikket közöl az acélárugyár munkájáról: „A Salgótarjáni Acélgvár a magyar nehézipari termelés élén jár,” címmel. A cikk a gyár augusztusi kimagasló termelési eredményeit ismerteti. Külön kiemeli a G. Sz. (Gazdasági Szerárugyár üzem) teljesítményeit:

Szekértengely	augusztusi	előirányzat	1800 pár,	legyártva	2522
Ásó	„	„	14000 db	„	14807
Csavarkulcs	„	„	5000 db	„	6449
Kapa	„	„	40000 db	„	46403
Csoroszlya	„	„	1500 db	„	2905
Kultivátor	„	„	500 db	„	645
Talpvas	„	„	2000 db	„	5619
Kapaásó	„	„	5000 db	„	6560

Az 1947. január 1-én a NIK hatáskörébe tartozó üzemek munkaverseny eredményei körül szintén kiemelkedik a salgótarjáni acélgvár teljesítménye. A versenyszakasz január 1-től augusztus 1-ig tartott, hogy a 3 éves tervvel párhuzamosan induljon az újabb versenyszakasz. Ugyanakkor a verseny idején szerzett tapasztalatokat a 3 éves terv ideje alatt is hasznosítani kívánták.

A Salgótarjáni Acélgvári Munkaverseny Bizottság közlése szerint az elkövetkezendő időben megszüntetik az egyéni versenyformákat, és a továbbiakban, műhelyek — csoportok, közötti versenyt szerveznek, valamint sor kerül a vállalatok közötti versenyre is.⁹

Az üzem előtt álló feladatok sikeres megoldásában nagy szerepet szántak az újító- észszerűsítési mozgalomnak. A Nógrádi Újság 1947. október 5-i számában közli, hogy a „napokban fizették ki az észszerűsítési javaslatokért a pénzt”: Décei Ferencnek, Bilek Károlynak, Longauer Józsefnek a horgonyidomvasak kovácsolással történő megmunkálásáért, Kovács Andor technikusnak a lágyító kemence berendezé-

sének módosításáért, a selejtszázalék csökkentéséért, Nikkel Józsefnek a csomagoló állvány készítéséért — amellyel munkaerőt takarított meg. Ugyancsak értékes jutalékokat kapott Feluta József lakatos mester, P. Nagy István üzemtechnikus, Hlavacska Gyula acélöntő, Tarjáni István művezető, újításukért, észszerűsítésükért.

A NIK üzemek közötti munkaverseny jutalmát október első felében osztották ki, mivel 185,5 %-os teljesítményükkel elsők lettek. Az ünnepélyes jutalomkiosztás Budapesten október 4-én kezdődött, ahol Segyivi Béla vasöntő, Zsélyi József szegverő, Földi János 5 fejszekovács, Koruhely István acélöntő, Simon István rúdvaskötő Horányi Dezső villanyító, Pintér László 1, szántóvas sorjázó, Rácz János dróthúzó, Horváth Ferenc vasöntő, Varga József dróthúzó, Fodor Mohály szalagedző, Czibola József vasöntő kaptak pénzjutalmat.¹⁰

A jó eredmények elérésében a dolgozók lelkes munkáján kívül a párt és az üzemi bizottság hathatós támogatása is benne volt. A gazdasági vezetés pedig helyesen vette igénybe a termelést segítő szervek munkáját. A jó együttműködés eredményeként a gyár termelése 1947 év végére 128 0/0-kal növekedett. A termelés növekedése folytán nőtt a dolgozók fizetése is. A munkások átlagbére az év vége felé 450—500 Ft körül mozgott.¹¹

A pártszervezet munkája 1947-ben, tevékenysége az országgyűlés és képviselő választások után

A gyár államosítása után az MKP helyi szervezetének tevékenységében a párttagság és a tömegek között végzett eszmei-politikai nevelés az üzemi bizottságban és a szakszervezetben folytatott tevékenysége mellett egyre nagyobb helyet kap a termeléssel való konkrétabb foglalkozás, a termelés pártirányítása kezdeti formáinak kimunkálása.

Az 1947. január 1-től rendszeresen találkozunk a gyári pártbizottsági havi termelési jelentéseivel, amelyeket felettes szerveinek is eljuttat. E tájékoztatók a mennyiségi teljesítés mellett rendszeresen foglalkoznak a kiesés okozta nehézségekkel, az egyes üzemrészekben előállott problémákkal.¹²

Nagy jelentőségű kezdeményezés született az 1947. április 3-i 82 vezetőségi tag részvételével lefolytatott aktíván, ahol Kiss István a pártbizottság titkára javaslatot tett arra, hogy az üzemrészekben pártvezetőségeket hozzanak létre. A párttitkárok ezeket „összekötő szervként” emlegette, lényegében pedig a párt szervezeti hálózatának a konkrét termeléshez való igazítását jelentette. Hat önálló üzemegységben hoztak létre vezetőségeket:

Üzemegység	Párttitkar	Propagandista	Kiáderes	Pénztáros
FŐMŰHELY	Miklós J.	Hupcsik Gy.	Olaj G.	Gordos A.
DRÓTGYÁR	Zsélyi J.	Kovács J.	Dombai D.	Heckenberger
G. Sz.	Kökény Gy.	Papanecz J.	Tadics B.	Viszovszki R.
ACÉLÖNTÖDE	Viszovszki N.	Sztremen E.	Mikula I.	Pintér K.
VASÖNTÖDE	Pélyi K.	Túróczi K.	Hirschrich J.	
ERŐKÖZPONT	Bodor P.	Kapcsovics M.	Mrakics A.	Erdős L. Boródi F.

Nevezettek már eddig is ezeknél a munkahelyeknél tevékenykedtek. A sodronygyár (drótygyár) alapszervezet értelmiségi titkárt is kapott Kovács Andor művezető személyében. A hideghengermű vezetőségének megszervezésére is gondoltak.¹³

A gyári pártvezetőség kezdeményezően lépett fel a dolgozók bér- és munkakörülményeinek javítása érdekében is. Még az 1947. január 14-i bizalmi értekezleten felvetett problémák alapján, de a NIK javaslatára is pártközi értekezlet összehívását kezdeményezte, amelyre a Nehézipari Központ MKP és SzDP Pártbizottság képviselőit is meghívták. A pártközi értekezleten a NIK-en belüli bér-aránytalanságok okait vitatták meg. Igen gyakoriak voltak ezekben az időkben az aktívák, munkásgyűlések a dolgozók tájékoztatására. Ezeknek többször megyei előadói voltak.¹⁴

Az év elején, január 6-án aktívát hívtak össze az üzemi bizottsági választások előkészítése céljából, hogy kialakítsák a két párt részvételének helyes arányát. (Az SzDP még akkor sem nyugodott bele kisebb arányú képviselőtételébe, noha taglétszáma továbbra sem emelkedett, jóváhagyták a 8 : 3-as arányt.) Az aktíva másik napirendi pontja: a munkafegyelem további szilárdításával kapcsolatos pártfeladatok megbeszélése volt.¹⁵ Az április 19-i munkásgyűlésen, ahol mintegy 550—600 fő vett részt Oczel János a megyei pártbizottság titkára tartott beszámolót a stabilizáció óta eltelt időszakról, a 3 éves terv eredményeiről, az új kollektív szerződésekről, a pártok harcáról, a külpolitikai helyzetről.¹⁶

Az acélgári kommunisták továbbra is jelentős szerepet töltenek be a város és megye politikai fejlődésében. Az acélgár kiemelt szerepét, megnövekedett felelősségét nemcsak azon tényezők mutatták, hogy rendezvényeikre városi, megyei és országos vezető káderek mentek el, hanem sok esetben városi, megyei jellegű rendezvényeket az acélárugyárban tartottak meg. Ilyen jelentős rendezvény volt 1947. március 2-án is. Itt zajlott le az első városi MKP konferencia.

Az elnökségben helyet foglalt a város ipari üzemeinek delegáltjain kívül a K.B kiküldöttje, Rákosi Mátyás is. A város fejlődéséről, a gazdasági, politikai, kulturális területen elért eredményekről, az újjáépítés sikereiről, a munkásegység feladatairól, az összeesküvésről, a nemzetközi helyzetről és a békemozgalom időszerű kérdéseiről Blanár Sándor beszélt. Rusznyák Lajos arról számolt be, milyen a párt szervezeti ereje, hogyan nőtt politikai, ideológiai műveltsége. Megállapította, hogy a város pártszervezeteiben 5459 párttag van, ebből férfi 3789, és női 1661 nő. (Az összpárttagokból 4414 a fizető.¹⁷ A párttagság mellett 5687 szakszervezeti tag, 1726 UFOSZ-tag, 496 MADISZ-tag, 1253 MNDSz tag van. A pártoktatásban rendszeresen résztvevők száma 257 fő, míg 36 fő egyénileg képezi magát. Külön szót a pártiskolát végzett káderekről. Megállapította, hogy a következő arányban végeztek pártiskolát:

6 hónapos	2 fő
2 hónapos	15 fő
6 hetes	5 fő
3 hetes	39 fő
2 hetes	31 fő
10 napos	3 fő

Sajnálattal állapította azonban meg, hogy ebből csak 49 végez aktív pártmunkát.¹⁸

Hozzászólása végén külön foglalkozott a falujáró mozgalom helyzetével, feladataival. Felhívja a figyelmet az aprómunka fontosságára.¹⁹

Salgótarján város életére — így az acélárugyár munkássága életére is — kiható esemény történt május 8-án is, amikor újjáválasztották a városi képviselőtestületet. Az 51 főnyi képviselő testületben 34 MKP tag, 6 SzDP tag, 2 Kisgazda tag volt. Az ifjúsági szervezetnek is volt egy képviselője. A további 8 fő szakszervezet tagjai voltak.²⁰ Az 51 fő közül Pélyi Kálmán, Vetró Sándor, Hegyi Károly, Hlavacska Gyula, Vilezsál Árpádné képviselte az acélgyári dolgozókat. A szakszervezetekben Mekis József volt az acélárugyár képviselője.²¹

Az acélgyári kommunisták nagy gonddal és felelősséggel készültek az országgyűlési és képviselőválasztásokra is. Nagy figyelemmel olvasták a párt központi és helyi lapját, részt vettek a különböző, e célra rendezett pártnapokon és gyűléseken. A választás sikeréhez kívánt hozzájárulni az 1947. augusztus 3-i Nógrádi Újság vezércikke is. A fontos írás az MKP akció programja alapján ismertette a város fejlődését. Néhány sort idézünk: „Városunkban 600 000 Ft értékű építkezés folyik.” Az EM 850 000 Ft-ot utalt ki a kislakások, munkásbérházak megsegítésére..” „Megkezdték a vásártéri 2 emeletes ház építését, amelyben 14 új lakást fognak átadni.” „Az új helyet kapó gimnázium tatarozására 100 000 forintot adott az állam.” „Járdaépítésre és azok helyreállítására 72 000 forintot, vízvezetéképítésre 320 000 forintot fordítanak.”²²

Az augusztus 24-i számban a megyei pártbizottság, az augusztus 31-i számában az MKP központja részéről kaptak komoly segítséget — cikk formájában — a választási munkában résztvevők. A lezajlott szavazás eredményeit híven tükrözték a város dolgozóinak hovatartozását.

A szavazás eredményeit a következő számok mutatják:

Pártok megnevezése	Salgótarján	Salgótarjáni járás
1. Magyar Kommunista Párt	9 161 fő	20 491 fő
2. Szociáldemokrata Párt	1 793 fő	3 436 fő
3. Demokrata Néppárt	530 fő	566 fő
4. Füg. Kisgazda Földmunkás és Polg. Párt	405 fő	3 729 fő
5. Független Magyar Demokrata Párt	180 fő	205 fő
6. Magyar Radikális Párt	75 fő	64 fő
7. Nemzeti Paraszt Párt	68 fő	593 fő
8. Polgári Demokrata Párt	26 fő	45 fő

Salgótarjánban és a járásban a gyár és bányai területen a 2 munkáspárt közel 85%-át kapta a leadott szavazatoknak. A kommunistákra a választók csaknem 72%-a szavazott. Salgótarjánban a választási győzelmet 15 000 lelkes munkás ünnepelte meg. Listavezető képviselőjükhöz a következő táviratot küldték:

Kádár János elvtársnak, a Magyar Kommunista Párt Nógrád megyei

listavezetőjének

B U D A P E S T

A salgótarjáni szénmedence és Salgótarján városának dolgozói szeptember 3-án a választási győzelem megünneplésére rendezett gyűlésükről, szeretetükről és a Párt iránt tanúsított törhetetlen ragaszkodásunkról biztosítják, az MKP Heves-Nógrád és Hont megyei lista vezetőjét Kádár János elvtársat.

Kérjük listavezetőnket, hogy az országgyűlésben ugyanolyan erővel dolgozzék a 3 éves terv megvalósításán, mint amilyen erővel mi harcolunk a termelés fokozásáért. Folytassa kíméletlen harcát a reakció ellen, hogy munkánk gyümölcsét a dolgozó népnek biztosíthassuk. A nép ügyéért vívott áldozatos harcát fokozott munkával, demokráciánk vívmányai feletti éber őrködéssel és a reakcióra lesújtó kemény munkásöklünkkel viszonzzuk.

A SALGÓTARJÁNI SZÉNMEDENCE DOLGOZÓI

IV. A Salgótarjáni Acélárugyár a fordulat évében

Az országgyűlési választások eredményei, a koalíciós pártok győzelme — de az azt követő jobboldali szociáldemokrácia által kezdeményezett nyílt támadás nagy befolyást gyakoroltak az acégyár politika hangulatára is.

Megnyugvással vették azonban tudomásul az új kormány megalakulását, abban a kommunista párt befolyásának további erősödését. A kormány gazdasági intézkedése, amely részben a kettős árrendszer bevezetésében jelentkezett, jó hatást váltott ki. A gazdasági életben ugyanis nehézségek jelentkeztek ismét. Rossz volt a termés (a felszabadulás után már harmadszor) emiatt súlyos volt az élelmiszerhiány, ismét nagyobb arányú panamát számolt fel az acélárugyári élelemtárban A nyomozás kiderítette, hogy a visszaélés hosszabb idő óta tart, s jelentős mennyiségű lisztet, zsírt, szappant vontak el a panamisták a dolgozóktól.²³

A problémák más területen is jelentkeztek. A reakció — miután aválasztásokoa vereséget szenvedett — belülről igyekezett rombolást végezni, hangulatot szítani az új kormány intézkedései ellen. Olyan gazdasági feladatok megvalósítását propagálta ismét amelyek a nemzetgazdaság teherbíró képességeit túlhaladták. Új kollektív szerződések kibocsátását követelte és újabb 60%-os béremelést a munkásságnak. Az e téren kialakult helyzet tisztázására október 25-én városi választmányi ülést hívták össze.

Rusznay Lajos — aki időközben városi pártbizottsági titkár lett, — megmagyarázta az aktíváknak, mi származna a béremelésből, illetve a kommunistáknak hogyan kell válaszolni az ilyen jellegű követelésekre.²⁴

Ugyancsak e hónapban tartott városi vezetőségi ülésen Oczel János megyei titkár vázolta, hogy a MÁSZ-nál 75%-os (Magyar Állami Szénbányák), a NIK-nél 65⁰/₀-os volt a bérek emelkedése, de a termelés csak 45%-os mértékben futott fel.

Megállapította azt is, hogy az élelmiszerárak ugyan 22%-kal csökkentek, ezzel szemben élelmiszerek — nem kaphatók.²⁵

A pártonkívüli dolgozókat a szakszervezet segítségével tájékoztatták. November 11-én összbizalmi értekezletet tartottak, ahol Sándor Lajos a szakszervezeti bizottság elnöke ismertette a gazdasági helyzetet. Válaszolt a reakciós elemek által kiélezett kérdésekre is. Őszintén elmondta, hogy az új kollektív szerződés nem fog tartalmazni olyan meg nem valósítható követeléseket, amelyek pénzhigítást váltanának ki. A

textil és lábbeli árakat is a kollektív szerződésben foglaltak szerint rögzítik. A jogos kérésnek mutatkozó plusz lakbér, fűtés, világítási kéréseket sem fogják tudni teljesíteni, amíg arra az anyagi alapokat nem biztosítják.

Elmondta, hogy a NIK-nek az a véleménye, hogy ha a természetbeni juttatás rendszerét továbbra is fenn akarják tartani, akkor le kell mondani a 20%-os bérkövetelésről, az pedig a nőtlen dolgozókat sújtja. A szakszervezeti bizottság nem ért egyet ezzel az érveléssel mert számításuk szerint a helyieknek 7,5 %-ot a vidékieknek csupán 3%-ot jelent a természetbeni juttatás. Szerintük tehát indokolt a 20%-os bérkövetelés teljesítése.

Beszéde befejező részében — helyesen — a termelés további fokozásának feladataival foglalkozik, hiszen ez adja meg végeredményben az életszínvonal növelésének lehetőségét.

A feladatoknál az elsők között, a helyes műszaki normák bevezetését javasolja. Szerinte a jelenlegi normák csak ideiglenesek, nem teljesen megbízhatóak, nem ösztönzőek. Így egyes helyeken túlságosan magas teljesítmények születtek, amit a rendelkezések értelmében sem lehet kifizetni. A normák kialakításánál az átlagos teljesítményt kell figyelembe venni.

Az egyebek között foglalkoztak Berta János főbizalmi személyével is. A munkások és szakszervezeti aktivisták véleménye szerint elvesztette a dolgozók bizalmát. Munkáját elhanyagolta, a beszerzési munkálatoknál visszaélt a dolgozók bizalmával, hamis számlákat nyújtott be. Egyes esetekben pedig — mint az 1947-es nyári vadásztrájknál is — demagóg módon nyilatkozott, izgatott az Ü.B. és az igazgatóság rendelkezése ellen. Ennek alapján bizalmatlanságot szavaztak ellene, leváltották, és helyébe Hábel Imrét választották meg.²⁶

A pártaktivisták, párttagok, szakszervezeti vezetők jó munkáját bizonyítja, hogy a fizikai és szellemi dolgozók túlnyomó többsége megértette: újabb fizetésrendezés, az életszínvonal további emelése legfontosabb feltétele a munka mennyiségének fokozása minőségének állandó javítása. A gyakorlatban, a termelési eredmények alakulása, az újítómozgalom fellendülése mutatta ezt.

A Nógrádi Hírek rendszeresen hírül adja a munkásoknak a 3 éves terv teljesítése érdekében tett vállalásait. Az 1948. január 2-i számban közlik, hogy a munkások vezető heti megbeszéléseket tartanak a termelési eredmények értékeléséről.

Legutóbb azt határozták el, hogy a tervmegbízott havonta ülésen hívja össze az Ellenőrzési Osztályt, a tervmegbízottat, az Ü.B., a szakszerveze képviselőit, a Munkaverseny bizottságot, a következő munkatervi feladatok megbeszélésére. A műhelyekben a munkaverseny akívák bevonásával készítsék már elő az előirányzott tervet. Ezt a tervet a műhely dolgozói előtt ismertetni kell, majd azután kell elküldeni azt a NIK-hez.

Gondoskodtak arról is, hogy a terv végrehajtásának állását havonként meg kell vitatni, ahová a dolgozók képviselőit, is meg kell hívni. Itt mondják el véleményeiket, javaslataikat is, hogy azokat a következő havi tervnél ki tudják küszöbölni.

A heti megbeszéléseken felhívták a figyelmet a munkafolyamatok ésszerűsítésére, az újításokra.

A „Nógrádi Újság” 1948. január 18-i száma arról tudósít, hogy Mándoki Andor kohómérnököt és Nagy István üzemtechnikust 500 Ft jutalomban részesítették újításukért.²⁷

Az ésszerűsítések, újítások jelentős megtakarításokat is hoztak a vállalatnak.

Wagner János lakatos elektróda-daraboló gépén oly eredményt lehetett elérni, ami 3000 munkaórát, 2000 Ft anyagmegtakarítást, összesen 23 000 Ft megtakarítást jelentett.²⁸ Németh József főmérnök, Lischka Frigyes, Schott Vilmos, Béres József, Molnár Lajos, Kiss Gyula szakmunkások segítségével 280 000 Ft megtakarítást ért el azzal, hogy az elektróda bevonó anyagot hazai előfordulású anyaggal helyettesítette.²⁹

Jelentős újítások születtek a termelés mennyiségének állandó emelése érdekében is.

Nickel József művezető újításával a termelés 35%-os emelését segítette elő. Galicza József vasöntő, új eljárással 5%-ra csökkentette — a selejtet. Korábban a selejt százaléka 35 volt.³⁰ Bozó Gyula G. Sz-i munkás a szekértengely racionálisabb megmunkálásáért kapott 500 forint jutalmat.³¹

A munkásság jobb termelési eredményei folytán az acélárugyár 1948. február végére elérte az első 100 000 Ft-os tiszta jövedelmet. Már ebben az időben a műszaki dolgozók eredményes munkája következtében — több, a gyár fejlesztési tervét célzó elképzelés is elkészült. (Hideghengermű korszerűsítése, a Gazdasági Szerárugyár kiépítése stb.)

1948 márciusában Telmayer Alfrédot, a Rima vezérigazgatóját nyugdíjazták. A volt vezérigazgató kéréssel fordult a gyár igazgatójához, hogy még egyszer bejárhassa a gyárat. A látogatás után igen elismerően nyilatkozott az Acélgyárról: „... ez a gyár ilyen rendes, tiszta, jólvezetett sohasem volt. Nagyon sajnálom, hogy nem segítettem, hanem akadályoztam munkájában.” — mondotta a gyár igazgatójának Mekis Józsefnek.

1948 áprilisában Mekis Józsefet magasabb funkcióba helyezték, az új igazgató Borka Attila lett, aki 1949. augusztusáig vezette a gyárat. Mekis József igazgatót 1948 márciusában az acélgyárban végzett tevékenységéért Kossuth-díjjal tüntették ki. Ez a kitüntetés a gyár egész kollektívája elismerését is szolgálta.³²

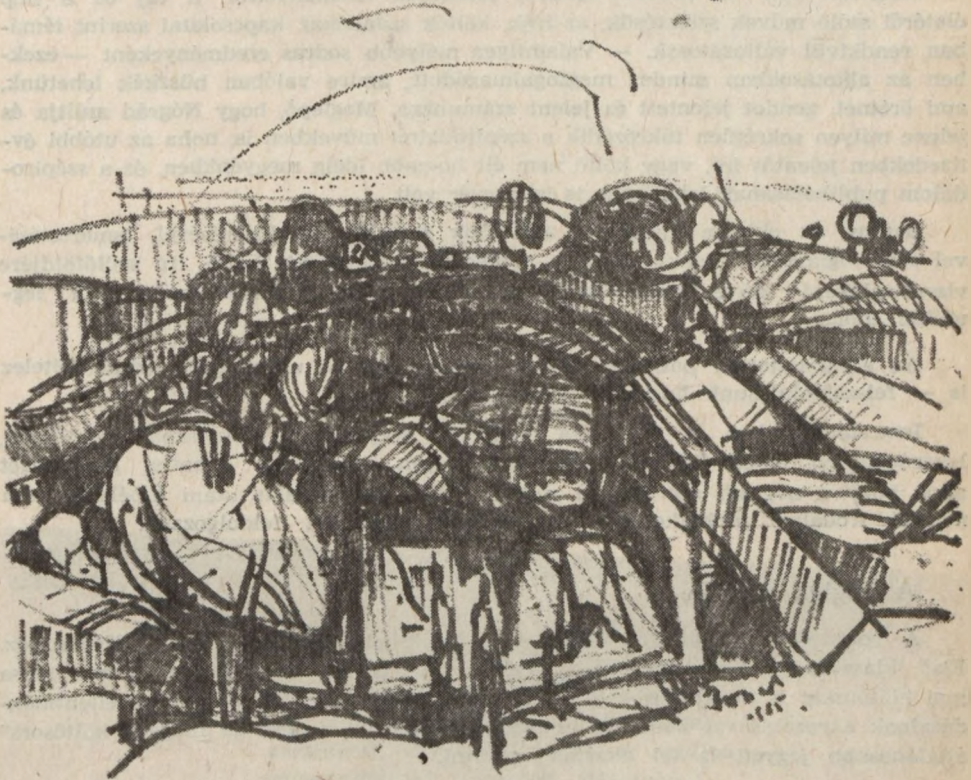
Az ország életében bekövetkezett magyarányú politikai, gazdasági változások, a szociáldemokrata párton belüli „földcsuszamlás”, a nemzetközi munkásmozgalom pozitív hatásai — a nyugati jobboldali szociáldemokrácia telepleződése, nem utolsósorban a népi demokráciákban végbement változások — valamint a szocialista munkásság és a szociáldemokrata párt baloldalának eszmei fejlődése következtében megérlelődött a két munkáspárt egyesülése. Márciusban hozzáfogtak a két munkáspárt egyesítésének szervezeti előkészítéséhez is.

Az acélárugyárban a két párt egyesülése minden különösebb nehézség nélkül zajlott le. A város más nagyüzemeihez hasonlóan itt is előfordult, hogy régi szociáldemokratákat, akik a pártegyesülés előtt át akarták lépni az MKP-ba az SzDP-ben marasztaltak, hogy legyen kivel egyesülni. Az MKP-n belül, főleg a régebbi párttagok bizalmatlanul tekintettek az egyesülés felé, nem értettek egyet az egyesülés szükségességével. Mások ugyan formálisan egyetértettek, de siettek megjegyezni, hogy „mihamarább meg kell majd ezektől szabadulni”. A két munkáspárt egyesülésekor az acélárugyárban a volt szociáldemokrata párttagoknak mintegy 50%-a került be a Magyar Dolgozók Pártjába.³³

FORRÁSMUNKÁK

- ¹ Nógrád megyei Pátrarchívum. 1/D.
- ² U. o.
- ³ P. I. Archívum B. Gy. és J. Z. feljegyzései
- ⁴ U. o.
- ⁵ U. o.
- ⁶ U. o. 1945-ben az első munkásösszejövetelel egyes elmaradott munkások kérték Rusznyák Lajostól az Ü. B. akkori elnökétől a gyár szétosztását.
- ⁷ Nógrád megyei Pártarchívum J. k. v. 10/D.
- ⁸ P. I. Arch. B. Gy. és J. Z. feljegyzései
- ⁹ Az 1947. szeptember 14-i Nógrádi Újság közli az acélgyári dolgozók levelét, amelyben leírják, hogy a gépek nem amerikaiak, hanem magyar gyártmány, bár amerikai rendszerűnek mondható, a gyár műszaki és fizikai dolgozói közöttük a főműhely munkásai jó teljesítményét dicsérik.
- ¹⁰ Nógrádi Újság 1947. október 5. 4. oldal.
- ¹¹ Nógrádi Hírek (Az SZDP Nógrád megyei lapja, alakult 1947. augusztus 8.)
- ¹² P. I. Arch. B. Gy. és J. Z. feljegyzései.
- ¹³ Nógrád megyei Pártarchívum. J. k. v. 5/D. 1947. okt. 10-én új pártvezetőséget választanak az acélgyárban:
 - Elnök: Szoó Pál
 - Titkár: Kiss István
 - Titkárh.: Kiss Lajos
 - Admin.: Juhász Ferenc
 - Propag: Kelemen Jenő
 - Káderesek: Szakmár Rezső, Sólya János
 - Tömegsz. vez.: Vilezsál Árpád
 - Szaksz. ügyek: Godó János
 - Ifj. vezető Novák József
 - Női szervező: Darázs I.-né
 - Pedag. részéről: Röder A.
- ¹⁴ U. o.
- ¹⁵ U. o.
- ¹⁶ U. o.
- ¹⁷ U. o.
- ¹⁸ U. o.
- ¹⁹ U. o.
- ²⁰ U. o.

- 31 U. o. 16/D.
32 Nógrádi Újság 1947. augusztus 3. Vezércikk
33 Nógrádi Újság IV. évf. 4. szám. 1948. jan. 25.
34 Nógrádi megyei Pártarchívum. J. K. v. 9/D.
35 U. o.
36 U. o.
37 Nógrádi Újság 1948. jan. 18.
38 Nógrádi Hírek 1948. jan. 9.
39 Nógrádi Hírek 1948. jan. 16.
40 Nógrádi Hírek 1948. jan. 23.
41 Nógrádi Újság 1948. febr. 1. 5. szám
42 P. I. Archívum. B. Gy. é sJ. Z. feljegyzései.
43 U. o.



IVÁNYI ÖDÖN : Tájkép